

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій, обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЧОПЕНКО Анна Олександрівна

УДК 336.15

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНОКУ В УКРАЇНІ

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавра

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Анна ЧОПЕНКО

Керівник роботи
КУРОВСЬКА Наталія Олександрівна,
к.е.н., доцент

Житомир – 2024

Висновок кафедри фінансів і кредиту

за результатами попереднього захисту: кваліфікаційної роботи **Чопенко А. О.**

Протокол засідання кафедри фінансів і

кредиту _____ № __ від «__» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту

к.е.н., професор _____

Дмитро ДЕМА

«__» _____ 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **ЧОПЕНКО Анна Олександрівна**
захистила кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Чопенко А. О. Становлення та розвиток фондового ринку в Україні.
– *Рукопис.*

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Поліський національний університет, 2024.

В кваліфікаційній роботі обґрунтовано теоретико-методичні засади становлення та розвитку фондового ринку в Україні. Проаналізовано основні етапи розвитку фондового ринку в Україні, а також та діяльність АТ КБ «ПриватБанк». Досліджено зарубіжний досвід становлення та розвитку фондового ринку, а також визначено шляхи подальшого розвитку фондового ринку в Україні.

Ключові слова: становлення, розвиток, фондовий ринок, аналіз, банк, банківська сфера.

SUMMARY

Chopenko A. O. Formation and development of the stock market in Ukraine. - *Manuscript.*

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 072 "Finance, banking and insurance". – Polissia National University, 2024.

The qualification work substantiates the theoretical and methodological principles of the formation and development of the stock market in Ukraine. The main stages of the development of the stock market in Ukraine, as well as the activities of JSC CB "PrivatBank" were analyzed. The foreign experience of the formation and development of the stock market was studied, and the ways of further development of the stock market in Ukraine were determined.

Key words: formation, development, stock market, analysis, bank, banking sphere.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ	7
1.1. Поняття категорії «фондовий ринок»: його елементи, функції та учасники .	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення становлення та розвитку фондового ринку	10
Висновки до розділу 1	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	12
2.1. Розвиток фондового ринку України.....	12
2.2. Аналіз АТ КБ «ПриватБанк» як учасника фондового ринку України	14
Висновки до розділу 2	17
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	18
3.1. Зарубіжний досвід становлення та розвитку фондового ринку	18
3.2. Шляхи розвитку фондового ринку України	21
Висновки до розділу 3	25
ВИСНОВКИ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що одним із ключових складових елементів фінансового сектору по праву є фондовий ринок, адже без його постійного розвитку не можна досягти стійкого функціонування економічної системи країни в цілому. Саме він сприяє залученню додаткового капіталу, який у подальшому, шляхом його розподілу, спрямовується на розвиток національної економіки. При цьому, джерело походження, складові та параметри капіталу є різними, як і мотиви його власників або користувачів. Цей факт, спонукає до формування та впровадження все більш складних інструментів фондового ринку.

Проблеми фондового ринку у напрямку оцінки його поточного стану та розвитку досліджено у наукових працях таких авторів, як І.В. Краснова, О.В. Третьякова, В.М. Харабара, Р.І. Грешко, Н.П. Мацелюх. Та попри значний інтерес авторів до цієї теми дослідження є низка невирішених аспектів.

Метою роботи є теоретико-методичне обґрунтування проблем становлення фондового ринку в Україні та розробка практичних рекомендацій щодо його подальшого розвитку.

Для досягнення мети необхідно вирішити наступні *завдання*:

- охарактеризувати поняття «фондовий ринок», визначити його елементи, функції та учасників;
- розглянути нормативно-правове забезпечення становлення та розвитку фондового ринку;
- проаналізувати основні етапи становлення та розвитку фондового ринку України;

Об'єктом дослідження є процес становлення та розвитку фондового ринку. *Предметом* дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних аспектів становлення й розвитку фондового ринку в Україні.

У ході виконання роботи було використано такі методи, як: методи логічного узагальнення, аналізу, синтезу, застосування яких дозволило

здійснити дослідження теоретичних основ сутності фондового ринку; методи фінансового аналізу, групування даних, завдяки яким стало можливим проаналізувати показники функціонування фондового ринку; графічний метод, який сприяв наочності подання інформації.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні результати дослідження кваліфікаційної роботи пройшли апробацію на наступних науково-практичних конференціях:

- «Фондовий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку», опублікованій у збірнику праць VII студентської науково-практичної конференції «Фінансове забезпечення економіки» (30 травня 2024 р., м. Житомир, Поліський національний університет);

- «Становлення фондового ринку України», опублікованій у збірнику наукових праць за результатами Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти за міжнародною участю «Молодь в сучасній науці: погляд у майбутнє» (18 квітня 2024 р., м. Хмельницький, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова).

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні статистичні дані НКЦПФР про фондову діяльність в Україні, міжнародних організацій, законодавча, нормативна та довідкова література, фінансова звітність та внутрішні дані банку АТ КБ «ПриватБанк», а також наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, які присвячені проблемам становлення та розвитку фондового ринку.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи вступ, трьох розділів, висновки, список використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 22 сторінках друкованого тексту. Робота містить 7 таблиць і 6 рисунків. Список використаних джерел включає 45 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ

1.1. Поняття категорії «фондовий ринок»: його елементи, функції та учасники

Фондовий ринок можна вважати одним із ключових структурних елементів фінансового ринку, який має вагоме значення для економіки абсолютно будь-якої країни. Завдяки йому стає можливим забезпечити спроможність залучення інвестицій та розширення джерельної бази формування додаткового капіталу підприємствами, та окрім цього, забезпечення здатності інвесторів нарощувати власні фінансові активи. До того ж, фондовий ринок є значимим інструментом для здійснення диверсифікації портфелю інвестицій, завдяки якій є можливість мінімізувати ризики та підвищити потенційну прибутковість [17].

Окрім цього, фондовий ринок суттєвим індикатором макроекономічної ситуації в державі. Показник індексу фондового дає можливість визначити економічну ситуацію та динаміку змін, які їй притаманні. Як приклад, зростання індексу є свідченням підвищення довіри інвесторів до економіки та посилення їх інвестиційної активності. Зворотна ситуація, а саме зниження індексу говорить про спадаючу тенденцію на ринку та ймовірну загрозу стабільності економіки країни [6].

Фондовий ринок – являє собою майданчик, на якому інвестори здійснюють купівлю та продаж акцій та облігацій публічних компаній [5].

Основні об'єкти регулювання фондового ринку України наведено на рис. 1.1.

Кожен із вище зазначених елементів фондового ринку (тобто фондові біржі, також депозитарно-клірингові установи, окрім цього торгово-інформаційні системи, також зберігачі та реєстратори цінних паперів, а також

фондові посередники та організації) беруть участь у здійсненні певних процесів, беручи початок з підготовки емісії цінних паперів і завершуючи їх виведенням з цього ринку. Взаємозв'язки, які існують між елементами та процесами не можна вважати одномірними, так само, як не можна назвати і контроль за ними зі сторони регуляторів (тобто НКЦПФР, НБУ, також Міністерство фінансів України).

Елементи фондового ринку	Функції фондового ринку	Учасники фондового ринку
Емітенти	Випуск ЦП	Фінансові установи Комерційні банки Фінансові компанії Брокерські компанії Інститути спільного інвестування (ІСІ) – корпоративні (КІФ) та пайові (ПІФ) інвестиційні фонди Компанії з управління активами (КУА) Недержавні пенсійні фонди (НПФ)
	Первинне розміщення ЦП	
Фондові біржі	Укладання договорів купівлі-продажу ЦП та їх похідних інструментів	
	Надання інформаційних послуг у сфері фондового ринку і торгівлі ЦП	
Торгово-інформаційні системи	Організування торгівлі ЦП на позабіржовому ринку	
Депозитарні установи	Зберігання і обслуговування обігу ЦП у бездокументарній формі	Регулятори НКЦПФР НБУ Міністерство фінансів України
	Ведення обліку іменних ЦП у бездокументарній формі та реєстрів їх власників	
Клірингові установи	Проведення клірингу і розрахунків по угодах з ЦП	Сервісні установи Національний депозитарій України ФГВФО АРІФРУ Рейтингові агенства
Фондові посередники та організації	Забезпечення укладання угод	
	Консалтинг	

Рис. 1.1. Об'єкти регулювання фондового ринку України

Джерело: побудовано на основі [16].

Кожен із вище зазначених елементів фондового ринку (тобто фондові біржі, також депозитарно-клірингові установи, окрім цього торгово-інформаційні системи, також зберігачі та реєстратори цінних паперів, а також фондові посередники та організації) беруть участь у здійсненні певних

процесів, беручи початок з підготовки емісії цінних паперів і завершуючи їх виведенням з цього ринку. Взаємозв'язки, які існують між елементами та процесами не можна вважати одномірними, так само, як не можна назвати і контроль за ними зі сторони регуляторів (тобто НКЦПФР, НБУ, також Міністерство фінансів України).

При цьому, говорячи про фондовий ринок як майданчик, на якому має місце купівлі та реалізації акцій та облігацій публічних компаній, варто зазначити, що вартість на акції регулярно коливаються, у наслідку дій інвесторів та трейдерів щодо оцінки та переоцінки наявної інформації.

Таким чином, фондовий ринок по праву є вагомим елементом фінансового ринку, в умовах якого компанії акумулюють капітал шляхом реалізації своїх акцій та облігацій, а інвестори отримують дохід завдяки підвищенню вартості акцій або завдяки одержаним дивідендам. Як уже було відмічено, головними інструментами фондового ринку можна вважати акції, облігації, а також інші види цінних паперів, які можуть бути вираженими у різних формах та класифікуватись у відповідності до різних критеріїв, таких як термін дії, обсяг емісії або ж спосіб обігу чи інших [16].

Доволі значимою для функціонування фондового ринку є і його структура, яка формується з двох важливих сегментів, а саме первинного і вторинного ринків. Що стосується первинного ринку, то він включає в себе емісію нових цінних паперів, призначенням яких є їх реалізація на ринку [4]. В той же час, на вторинному ринку, здійснюються операції щодо купівлі-продажу вже випущених цінних паперів.

Що стосується учасників фондового ринку, то до них можна віднести роздрібних та інституційних інвесторів, трейдерів, в тому числі маркет-мейкерів та спеціалістів, діяльність яких спрямована на підтримку ліквідності, та які забезпечують двосторонні ринки [36].

Розвиток вітчизняного фондового ринку бере свій початок з 1991 р.. Таким чином, відліковою точкою розгляду етапів його становлення візьмемо саме цей рік (дод.А).

Отже, узагальнюючи, доцільно відмітити, що беручи до уваги саме власне призначення, фондовий ринок покликаний раціонально вирішувати задачі щодо фінансового забезпечення функціонування реального сектору економіки та забезпечувати стимулювання виробничо-господарської діяльності завдяки перерозподілу вільних коштів та структурній трансформації економіки шляхом зміни існуючих відносин власності.

1.2. Нормативно-правове забезпечення становлення та розвитку фондового ринку

Починаючи з 90-х українська влада намагалася втілити модель централізованого фондового ринку, сутність якої полягає в тому, що має місце лише одна – національна фондова біржа, і саме її було створено у 1991 р.. Перші торги, здійснені на УФБ мали місце 6 лютого 1992 р., а вже в грудні 1993 р. відбулися і перші електронні торги. Окрім цього, 1992 р. став роком заснування Української міжбанківської валютної біржі, яка до 1995–1997 рр. посіла місце головного біржовим майданчиком, а також і найбільшої розрахунково-клірингової установи [41].

Але, в 1995 р. концепцію було змінено, відповідно до нововведень, мала місце поява кількох бірж, а також позабіржового ринку. Саме в цей час відбувається розбудова Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, яка і перейняла на себе функції регулятора ринку.

Відповідно до змін, було ухвалено ЗУ № 448/96-ВР «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» від 30 жовтня 1996 р., а у 1997 р. ПФТС одержала першу ліцензію для торгово-інформаційної системи на території України [19].

Звісно, формування фондового ринку не могло не відчувати на собі впливу подій, викликаних політико-економічної трансформації в країні, а саме, кризи, які мали місце у 1998 р. впродовж 2008–2009 рр. Хоча, з початку 2010-х рр. вітчизняний фондовий ринок одержав нове дихання та почав активно

розвиватися. В цей період з'явилися нові брокерські компанії, розширився інвестиційних продуктів, окрім цього, з'явилися і нові можливості для здійснення інвестування на фондовому ринку, а саме, завдяки фінтех-платформ [33]. Розвиток вітчизняного фондового ринку було призупинено. На заваді реалізації мети існування фондового ринку стали події 24.02.2022 р., а саме повномасштабне вторгнення РФ на територію нашої країни, наслідком якого є окупація значної території та руйнування інфраструктури. І хоча Україна була ласим шматочком для інвесторів, в тому числі і закордонних, та ситуація, яка виникла з початком війни, поклала вагомий відбиток на вітчизняний фондовий ринок, а також і на інвестиційний клімат [9].

Отже, узагальнюючи вище описане, зазначимо, що фондовий ринок, будучи складовою фінансового ринку, є доволі складним інструментом, який важко назвати загальнодоступним для багатьох людей. Відсутність знань про специфіку функціонування фондового ринку, його існуючі правила можуть зашкодити у отриманні бажаного доходу, або навіть призвести до втрати інвестованого капіталу. В тому числі, фондовому ринку притаманні цінові коливання, які можуть бути наслідком економічних та політичних ситуації, що можуть спричинити суттєві втрати інвесторів.

Висновки до розділу 1

Обґрунтовано, що фондовий ринок – це сукупність установ, що організовують купівлю-продаж цінних паперів. Елементи фондового ринку включають цінні папери (акції, облігації), біржі, організації, що проводять емісію цінних паперів, та інвесторів. Функції фондового ринку включають забезпечення можливості залучення капіталу для компаній, інвестування для інвесторів, забезпечення ліквідності цінних паперів та формування реальних ринкових цін. Учасники ринку включають емітентів (компанії), інвесторів (фізичні та юридичні особи), брокерські та дилерські компанії, біржі та регуляторні органи.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

2.1. Розвиток фондового ринку України

Фондовий ринок України не міг не відчувати на собі вплив вторгнення РФ. Щоб більш чітко визначити вплив воєнного стану на ситуацію фондового ринку, вважаємо за доцільне розглянути зміни, які мали місце у динаміці випуску цінних паперів впродовж 2021-2023 рр. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Обсяг та кількість випусків акцій, зареєстрованих Комісією протягом січня-грудня 2021-2023 рр.

Період	Обсяг випуску акцій, млн грн			Кількість випусків, шт.		
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Січень	124,96	373,31	1255,4	5	5	1
Лютий	2 252,71	13,08	1514,5	7	2	1
Березень	1 883,98	0,00	0	3	0	0
Квітень	146,96	0,00	59,6	4	0	3
Травень	4 357,27	0,00	194,6	4	0	2
Червень	1 087,10	9,15	130,0	12	2	1
Липень	2 437,60	1032,58	297,5	9	2	4
Серпень	2 067,68	0,00	89,7	5	0	3
Вересень	3 244,52	790,30	3370,6	11	2	5
Жовтень	20 734,22	450,50	124,1	8	1	3
Листопад	2 390,87	304,30	1538,1	7	2	3
Грудень	2 156,41	32075,08	577,6	11	4	4
Усього	42 884,28	35048,30	9151,7	86	20	30

Джерело: сформовано на основі [9].

Дані таблиці демонструють значне скорочення за час війни, як обсягів випуску акцій, так і їх кількість. Наприклад, впродовж січня-грудня 2022 р. НКЦПФР було зареєстровано лише 20 випусків акцій, порівняно з 86, які мали місце у 2021 р. при тому, що впродовж березня, квітня, травня та серпня взагалі не було випусків. Щодо кількості випусків, то в 2023 р. ситуація трохи покращилася і вона зросла до 30 на суму 9151,7 млн. грн., що в 4,7 рази менше ніж у довоєнній 2021 р. та на 25896,6 млн. грн. менше ніж у 2022 р.

Що ж стосується облігацій, то НКЦПФР у 2022 р. було зареєстровано 39 випусків, здійснених підприємствами, що на 74 випуски менше порівняно з 2021 р. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Обсяг та кількість випусків облігацій підприємств, зареєстрованих Комісією протягом січня-грудня 2021-2023 рр.

Період	Обсяг випуску облігацій, млн грн			Кількість випусків, шт.		
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Січень	158,11	450,39	10800,0	4	14	2
Лютий	3405,02	1221,05	0	33	15	5
Березень	225,00	0	0	2	0	0
Квітень	255,00	0	900,0	5	0	2
Травень	215,54	0	0	14	0	0
Червень	2231,61	0	0	14	0	0
Липень	757,28	70	100,0	10	1	1
Серпень	853,46	0	110,0	6	0	4
Вересень	626,93	50	200,0	8	1	2
Жовтень	15,00	0	220,0	1	0	3
Листопад	948,21	235	400,0	13	8	1
Грудень	87,92	0	315,0	3	0	4
Усього	9779,08	2026,45	13045,0	113	39	24

Джерело: [9]

І хоча в 2023 р. було здійснено лише 24 випуски облігацій та обсяг їх випуску зріс порівняно з 2021 р. на 3265,92 млн. грн. або на 33,4%. Хоча в 2022 р. мало місце скорочення обсягу випуску порівняно з 2021 р. на 77,3%, дана величина становила лише 2026,45 млн. грн.. З даних таблиці 2 видно, що випуску облігацій відразу з початку війни, тобто з березня 2022 р. і по липень взагалі не відбувалося. Аналогічна ситуація відбувалася і в лютому-березні, травні-червні 2023 р.

Вище наведена тенденція є свідченням того, що війна породжує нестабільну ситуацію в країні, яка за собою веде політичний та валютний ризики, загрозу безпеці інвестицій та інші негативні наслідки, які, в свою чергу, вплинули на функціонування та розвиток вітчизняного фондового ринку та його учасників.

2.2 Аналіз АТ КБ «ПриватБанк» як учасника фондового ринку України

Акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк» реалізує свою діяльність у відповідності до ліцензії НБУ, отриману у березні 1992 р. Станом на 30.09.2023 р. у банку є 8 філій та 1199 функціонуючих відділень на території України, а також філія на Кіпрі.

Досвід роботи АТ КБ «ПриватБанк» на фондовому ринку України з 1996 р.:

- здійснення депозитарної діяльності (безстрокова ліцензія НКЦПФР – серія АЕ № 263148 від 12.06.2013 р.);
- здійснення діяльності зі зберігання активів інститутів спільного інвестування (безстрокова ліцензія НКЦПФР – серія АЕ № 263147 від 12.06.2013);
- здійснення діяльності зі зберігання активів пенсійних фондів (безстрокова ліцензія НКЦПФР – серія АЕ № 263149 від 12.06.2013 р.);
- член Професійної асоціації учасників ринків капіталу та деривативів (ПАРД) – свідоцтво, подяка за активне сприяння розвитку фондового ринку України.

Серед активів АТ КБ «ПриватБанк» мають місце інвестиційні папери, сума яких зросла з 221661 млн. грн. в 2020 р. до 239752 млн. грн. в 2022 р., тобто на 18091 млн. грн. або на 8,16%. Динаміка співвідношення інвестиційних паперів у структурі активів АТ КБ «ПриватБанк» за період 2020-2022 рр. наведено на рис. 2.1.

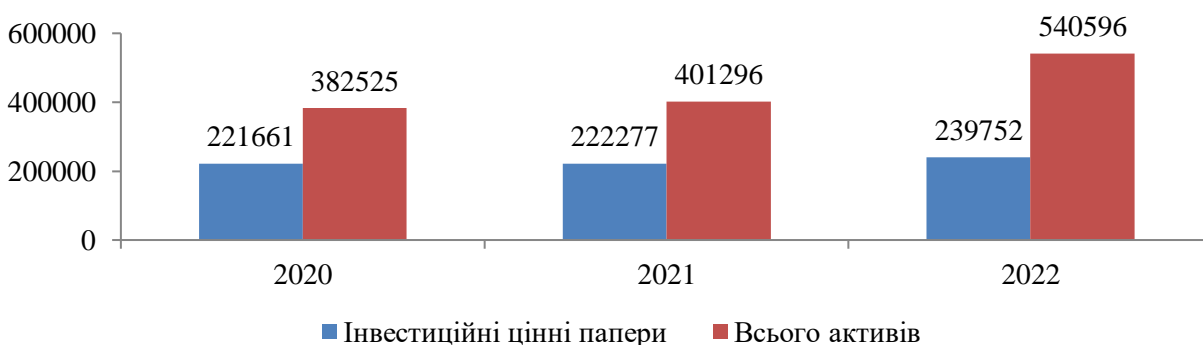

Рис. 2.1. Динаміка співвідношення інвестиційних паперів у структурі активів
АТ КБ «ПриватБанк» за період 2020-2022 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк».

Якщо визначати роль інвестиційних паперів у структурі активів, то варто зазначити, що їх питома вага скоротилася з 57,95% в 2020 р. до 44,35% в 2022 р., тобто на 13,60% (рис. 2.2).

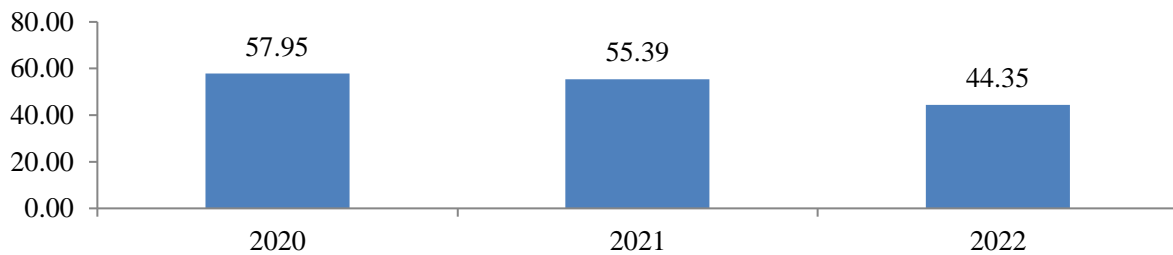

Рис. 2.2. Динаміка питомої ваги інвестиційних паперів у структурі активів
АТ КБ «ПриватБанк» за період 2020-2022 рр., %

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності

У табл. 2.3 наведемо основні параметри інвестиційних цінних паперів на балансі АТ КБ «ПриватБанк» на 31.12.2022 р.

Таблиця 2.3

Інвестиційні цінні папери на балансі АТ КБ «ПриватБанк» на 31.12.2022

р.

Види цінних паперів	Балансова вартість, млн грн	Договірна ставка, % річних	Строк погашення
Інвестиційні цінні папери за СВПЗ: Довгострокові державні боргові цінні папери з вбудованим опціоном	95716	6,00	вересень 2028 - січень 2032
Всього інвестиційних цінних паперів за СВПЗ	95716		
Інвестиційні цінні папери за СВІСД:		ЕСВ, %	
Довгострокові державні боргові цінні папери	46159	8,91 - 30	серпень 2023 - грудень 2032
Середньострокові державні боргові цінні папери	29859	10,29 - 27	лютий 2023 - травень 2026
Середньострокові валютні державні боргові цінні папери	17921	3,74 - 5,06	березень 2023 - жовтень 2023
Короткострокові державні боргові цінні папери	28094	10,2 - 22,29	січень 2023 - липень 2023
Короткострокові валютні державні боргові цінні папери	21887	3,03 - 4,31	травень 2023 - червень 2023

Всього інвестиційних цінних паперів за СВІСД	143920		
Інвестиційні цінні папери за АС: Довгострокові облигації, випущені Державною іпотечною установою	303	18,96	грудень 2023
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	187		
Всього інвестиційних цінних паперів за АС	116		

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності.

Дані табл. 2.3 свідчать, що довгострокові державні боргові цінні папери, які містять вбудований опціон у відповідності до умов випуску у собі передбачають індексацію, у якій має місце номінальна вартість із терміном погашення у відповідності до коливань середньозваженого обмінного курсу національної валюти до долара США, який встановлено на міжбанківському ринку впродовж місяця, який передує випуску, у відношенні до курсу впродовж місяць до дати погашення. При цьому, купонний дохід не підлягає індексації. Зазначимо, що вбудований опціон обліковується паралельно з основним інструментом. Що ж стосується ефективності операцій з цінними паперами АТ КБ «ПриватБанк», то їх аналіз можна зробити на основі даних табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка доходів та витрат АТ КБ «ПриватБанк» від операцій з цінними паперами за період 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення			
				2021-2020 рр.		2022-2021 рр.	
				+, -	%	+, -	%
Комісійні доходи	27649	35057	32945	7408	26,79	-2112	-6,02
Комісійні витрати	8888	11840	12505	2952	33,21	665	5,62
Чисті комісійні доходи	18761	23217	20440	4456	23,75	-2777	-11,96
Співвідношення комісійних витрат і комісійних доходів	32,15	33,77	37,96	1,63	5,06	4,18	12,39

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності Банку

Дані табл. 2.4 свідчить про зменшення величини чистих комісійних доходів з 18761 млн. грн. в 2020 р. до 20440 млн. грн. в 2022 р., тобто на 8321 млн. грн. або на 28,93%. Співвідношення результатів від комісійної діяльності наведено на рис. 2.3.

Отримані результати свідчать про прибуткову діяльність банку з цінними паперами впродовж аналізованого періоду, що є свідченням ефективної системи управління даним напрямом діяльності.

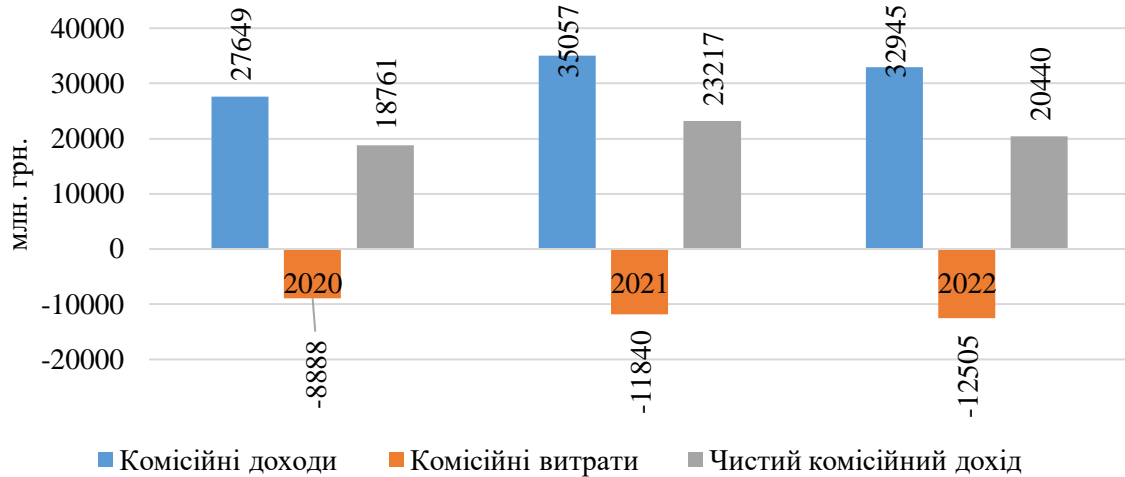

Рис. 2.3. Співвідношення результатів від комісійної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за період 2020-2022 рр.

Джерело: складено автором.

Отже, узагальнюючи вище описане, необхідно зазначити, що фондовий ринок у своєму розвитку пройшов 5 етапів, і з 2022 р., можна так сказати, знаходиться на шостому, який характеризується поступовим відновленням після повного припинення з 24.02.2022 р. Також, зазначено, що одним з гравців вітчизняного фондового ринку є АТ КБ «ПриватБанк», який здійснює операції у даному сегменті ще з 1996 р.

Висновки до розділу 2

1. Встановлено, що основні етапи становлення та розвитку фондового ринку в Україні відображають складний та поступовий процес встановлення фінансової системи країни. Виявлено, що на нинішньому етапі продовжується модернізація ринку, підвищення прозорості та розвиток альтернативних інвестиційних інструментів.

2. Акцентовано увагу на тому, що АТ КБ «ПриватБанк» є одним з ключових учасників фондового ринку України. Банк активно залучається до торгівлі цінними паперами, надає брокерські та депозитарні послуги, а також розвиває власні інвестиційні програми.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

3.1. Зарубіжний досвід становлення та розвитку фондового ринку

Зважаючи на курс України у європейський простір, вивчена може бути Німеччина. У Німеччині майже всі операції на фінансовому ринку проводяться через банки, водночас існують страхові компанії та інші фінансові посередники. Це привело до формування найбільш концентрованої мережі банків у країні, наразі їх кількість перевищує 2400. Близько 55% усіх банків в Німеччині є кредитними кооперативами, більшість з яких є невеликими фінансовими установами. Обсяг німецького фондового ринку значно менший, ніж у США, оскільки компанії традиційно задовольняють свої фінансові потреби через банківські установи. Всі операції з купівлі-продажу цінних паперів здійснюються через депозитарно-клірингову систему, власником якої є Німецька фондова біржа.

Система укладення угод повністю комп'ютеризована, а всі угоди здійснюються з цінними паперами, які зберігаються у центральній депозитарії (за винятком іменних акцій та окремих облігацій).

Глобалізація сприяла розвитку фондового ринку в цій країні, з цією метою була запроваджена програма-стратегія «Фінансовий майданчик країни». У 2002 р. було створено єдиний орган, що регулює діяльність банків, ринків цінних паперів та страхових компаній - Федеральну службу з регулювання фінансових ринків (BaFin) [8].

Узагальнюючи вище зазначене, зазначимо, що досвід Німеччини є доволі близьким до України, адже в українських умовах банківські установи теж відіграють вагомe значення у здійсненні фінансування господарюючого суб'єкта. Хоча, на відміну від України, Німеччина має єдиний регулюючий орган, завдяки якому ринок доволі успішно функціонує.

Говорячи про Францію, її фондовий ринок є прикладом змішаної моделі. Він займає четверте місце в світі за капіталізацією. Його найбільш активний розвиток відбувся в 1990-х роках і продовжується дотепер. Досвід Франції був використаний ринками цінних паперів Польщі, Чехії, Угорщини та інших країн.

Основним та найбільшим торговим майданчиком на французькому фондовому ринку є Паризька фондова біржа, де відбуваються операції з купівлі-продажу цінних паперів. У додаток до цього, є ще 6 регіональних бірж, які обслуговують емітентів. Ці біржі є відкритими акціонерними товариствами, а їхні акції належать банкам, страховим компаніям та іншим фінансовим установам.

Особливий інтерес для України становить досвід розвитку фондового ринку в Польщі, оскільки він, подібно до нашої країни, почав свій розвиток після розпаду Радянського Союзу у 1991 р. шляхом приватизації підприємств та первинного розміщення акцій на біржі. Для контролю цього процесу була створена комісія з цінних паперів і бірж.

Наразі до її структури входять три майданчики для проведення торгів: основний ринок, альтернативна торгова система, яку ще називають NewConnect, та система для випуску, розміщення та проведення торгів борговими цінними паперами для державних одиниць та комерційних підприємств (рис. 3.1).

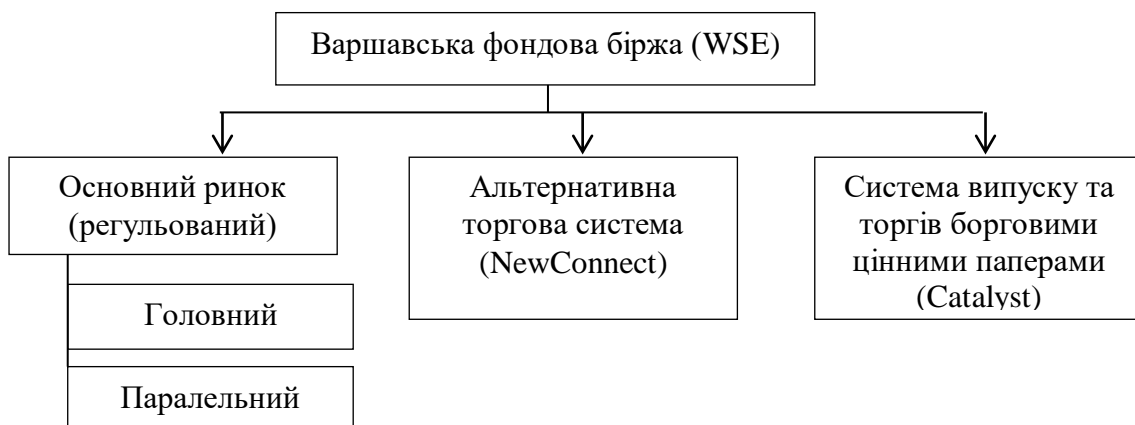

Рис. 3.1. Система функціонування Варшавської фондової біржі

Джерело: складено автором.

Поляки взяли за основу французьку модель фондового ринку, що передбачала достатньо гнучкий державний контроль і можливість залучення банків до торгівлі цінними паперами. Вони також впровадили необхідні нормативно-правові засади, що відповідають стандартам Європейського Союзу. Такий підхід є одним з ключових факторів успішного функціонування ринку цінних паперів. Найбільшою біржею в Польщі є Варшавська біржа, яка також є головною у моноцентричній біржовій системі країни.

3.2. Шляхи розвитку фондового ринку України

Фондовий ринок відіграє ключову роль у розвитку економіки, забезпечуючи механізм мобілізації капіталу та розподілу ресурсів. У сучасних умовах глобалізації та інтеграції міжнародних фінансових ринків розвиток фондового ринку України набуває особливого значення. Український фондовий ринок, як і багато інших ринків, стикається з низкою викликів, включаючи економічну та політичну нестабільність, низьку ліквідність та недостатню прозорість. Проте, цей ринок також має значний потенціал для зростання та розвитку, завдяки залученню іноземних інвесторів, впровадженню нових технологій та фінансових інструментів.

Основними завданнями для України на шляху розвитку фондового ринку є зміцнення регуляторної бази, покращення інвестиційного клімату та підвищення довіри з боку вітчизняних та іноземних інвесторів. Важливим кроком у цьому напрямку є впровадження сучасних технологій, таких як блокчейн, для підвищення прозорості та ефективності ринку. Також необхідно розширювати спектр фінансових інструментів та послуг, доступних на ринку, що сприятиме його ліквідності та привабливості[23].

У цьому контексті, дослідження шляхів розвитку фондового ринку України є надзвичайно актуальним. Воно дозволяє не лише визначити основні проблеми та виклики, з якими стикається ринок, але й розробити конкретні заходи та стратегії для його подальшого розвитку. Вивчення міжнародного

досвіду та адаптація найкращих практик до українських реалій також є важливою складовою цього процесу. Таким чином, розвиток фондового ринку України стане не лише інструментом економічного зростання, але й важливим кроком на шляху інтеграції України до глобальної економічної системи.

Проаналізуємо основні показники фондового ринку України протягом 2016-2023 рр. (рис. 3.2).

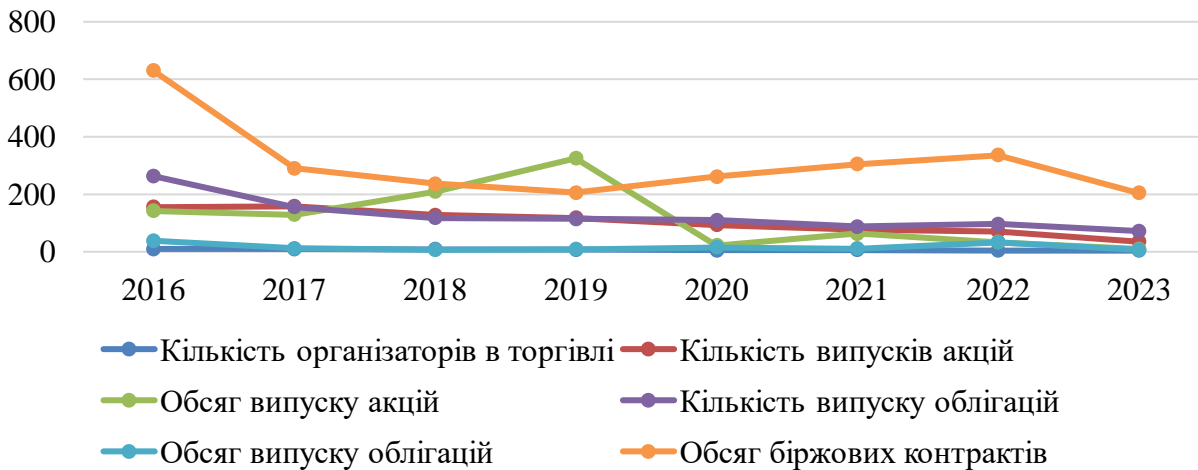

Рис. 3.2. Основні показники фондового ринку України протягом 2016-2023 рр., млрд дол.

Джерело: сформовано на основі [31].

З графіку видно динаміку різних показників фондового ринку в Україні з 2016 по 2023 рік. Загалом спостерігається тенденція до зниження активності на ринку, що відображається в кількості організаторів торгівлі, випуску акцій та облігацій, а також обсягу біржових контрактів.

Кількість організаторів у торгівлі залишається відносно стабільною з незначним зниженням протягом аналізованого періоду. Це може свідчити про певну стабільність інфраструктури ринку, незважаючи на загальні спади в інших показниках.

Кількість випусків акцій значно зменшилася за цей період. Починаючи з високого рівня в 2016 р., показник поступово знижувався до 2023 р.. Це може вказувати на зниження інтересу до випуску нових акцій або на складні умови для залучення капіталу через фондовий ринок.

Обсяг випуску акцій демонструє значні коливання. Пік припадає на 2019 р., після чого спостерігається різке падіння і подальше поступове зниження. Такі коливання можуть бути пов'язані з нестабільною економічною ситуацією або з одноразовими великими випусками, що сильно впливають на загальну динаміку. Кількість випусків облігацій залишається відносно стабільною з незначними коливаннями. Це може свідчити про те, що ринок облігацій менш чутливий до змін у зовнішньому середовищі в порівнянні з ринком акцій.

Обсяг випуску облігацій має тенденцію до зниження протягом періоду, що також відображає загальну тенденцію до зниження активності на ринку. Обсяг біржових контрактів різко знизився з 2016 по 2017 рр. і залишався стабільним з незначними коливаннями на нижчому рівні в наступні роки. Це може свідчити про зменшення обсягу торгівлі або про втрату інтересу до біржових контрактів.

Загалом, аналіз показників фондового ринку України з 2016 по 2023 рр. вказує на зменшення активності та певні труднощі на ринку. Це може бути пов'язано з економічною нестабільністю, змінами в регуляторних нормах та погіршенням інвестиційного клімату в країні. Для більш детального аналізу необхідно враховувати додаткові економічні та політичні фактори, які впливали на ринок протягом цього періоду[45].

На основі даних з рис. 3.3 спрогнозуємо основні показники фондового ринку України на 2024-2025 рр., млрд дол.

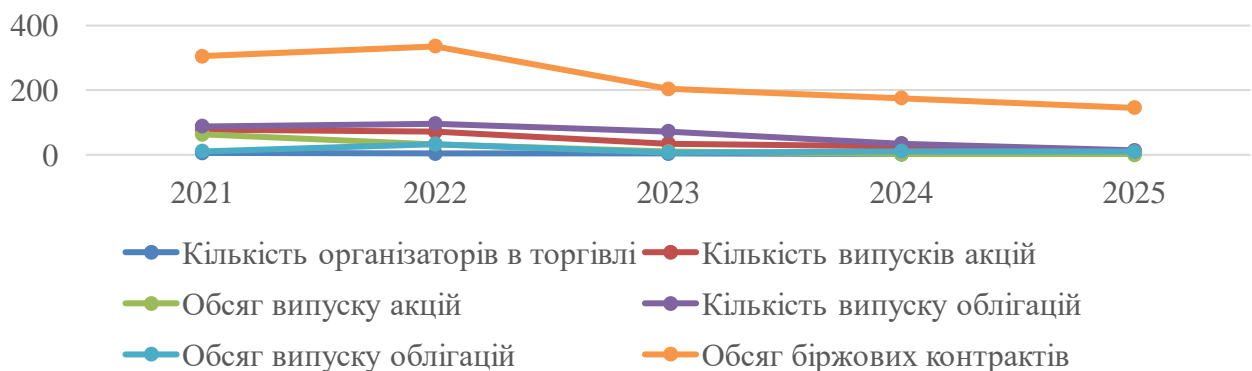

Рис. 3.5. Прогнозовані показники фондового ринку України протягом
2024-2025 рр., млрд дол.

Джерело: сформовано автором.

Прогнозовані значення для показника «кількість організаторів в торгівлі» на 2024 р. становлять 2.5, а на 2025 р. – 1.5. Це значне зниження, яке свідчить про подальше скорочення кількості організаторів, що може вказувати на погіршення умов для діяльності на фондовому ринку або на посилення конкуренції, що витісняє менш ефективних організаторів.

Прогнозовані значення показника «кількість випусків акцій» на 2024 р. – 26.57, на 2025 р. – 9.23. Хоча кількість випусків акцій у 2024 р. здається відносно високою, різке падіння до 9.23 у 2025 р. може вказувати на серйозні проблеми з залученням капіталу через акціонування або на зниження довіри інвесторів до фондового ринку.

Прогнозовані значення обсягу випуску акцій показують подальше зниження: 1.84 у 2024 р. і нуль у 2025 р.. Це свідчить про майже повну відсутність випуску нових акцій, що може бути наслідком як економічних труднощів, так і регуляторних обмежень або змін у стратегіях компаній.

Прогнозовані значення кількості випуску облігацій на 2024 р. – 34.54, на 2025 р. – 13.99. Це показує деяке зниження, але не таке значне, як у випадку з акціями. Це може свідчити про відносну стабільність ринку облігацій або про те, що компанії більше покладаються на боргові інструменти для залучення капіталу.

Прогнозовані значення обсягу випуску облігацій на 2024 р. – 11.29, на 2025 р. – 10.12. Незначне зниження обсягу випуску облігацій свідчить про відносну стабільність цього сегменту ринку.

Прогнозовані значення обсягу біржових контрактів показують зниження: 174.89 у 2024 р. та 145.19 у 2025 р.. Хоча обсяг біржових контрактів знижується, він залишається досить високим, що може вказувати на збереження активності на біржі, незважаючи на загальні труднощі на ринку.

Прогнозовані значення на 2024-2025 рр. вказують на загальне зниження активності на фондовому ринку України. Кількість організаторів в торгівлі та випусків акцій значно знижується, що свідчить про можливі економічні труднощі та зниження довіри інвесторів. Обсяг випуску акцій прямує до нуля, що є тривожним сигналом для ринку. Водночас ринок облігацій показує відносну стабільність, хоча й з деяким зниженням, а обсяг біржових контрактів залишається значним, незважаючи на зниження. Це може вказувати на те, що хоча деякі сегменти ринку переживають складні часи, загальна торгова активність на біржі зберігається.

Щоб надати пропозиції щодо шляхів розвитку фондового ринку в Україні, складемо SWOT-аналіз фондового ринку в Україні.

Таблиця 3.1

SWOT-аналіз фондового ринку в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Наявність встановлених біржових платформ та інфраструктури для торгівлі цінними паперами, що забезпечує доступ до фондового ринку.</p> <p>Наявність нормативно-правових актів, що регулюють діяльність на ринку цінних паперів та захищають права інвесторів.</p> <p>Наявність різних фінансових інструментів (акцій, облігацій, біржових контрактів), що дозволяють інвесторам диверсифікувати свої портфелі.</p>	<p>Недостатня ліквідність ринку, що може утруднювати купівлю та продаж цінних паперів.</p> <p>Часті коливання ринку та економічна нестабільність, що знижує привабливість для інвесторів.</p> <p>Недостатня прозорість та обмежений доступ до актуальної фінансової інформації про компанії.</p> <p>Висока залежність від політичних та економічних змін як у країні, так і за її межами.</p>
Можливості	Загрози
<p>Відкриття ринку для іноземних інвесторів може збільшити капіталовкладення та підвищити ліквідність.</p> <p>Введення нових фінансових продуктів та деривативів може розширити можливості для інвесторів.</p> <p>Оновлення та спрощення регуляторних вимог може сприяти збільшенню кількості учасників ринку.</p> <p>Впровадження нових технологій, таких як блокчейн, може підвищити ефективність та прозорість ринку.</p>	<p>Внутрішні економічні кризи та макроекономічна нестабільність можуть негативно впливати на ринок.</p> <p>Політична нестабільність та зміни в уряді можуть створювати невизначеність для інвесторів.</p> <p>Зростаюча конкуренція з боку інших міжнародних ринків може знижувати привабливість українського фондового ринку.</p> <p>Несподівані зміни в регуляторній базі можуть створювати додаткові бар'єри для входу на ринок та підвищувати ризики для інвесторів.</p>

Джерело: сформовано автором

Отже, виходячи зі SWOT-аналізу, розробимо шляхи розвитку фондового ринку в Україні (дод.Б).

Розвиток фондового ринку України вимагає комплексного підходу, що включає удосконалення регуляторної бази, покращення інвестиційного клімату, залучення іноземних інвесторів, розвиток ринкової інфраструктури, підвищення фінансової грамотності та впровадження нових технологій. Реалізація цих заходів дозволить створити конкурентоспроможний, прозорий та ефективний фондовий ринок, який стане важливим інструментом економічного зростання та інтеграції України до глобальної фінансової системи.

Висновки до розділу 3

1. Адаптовано зарубіжний досвід становлення та розвитку фондового ринку, що є важливим джерелом вивчення та усвідомлення найкращих практик у цій галузі. Він включає в себе широкий спектр стратегій та підходів, що дозволяють забезпечити стабільний та ефективний функціонування ринку цінних паперів. Одним із ключових елементів зарубіжного досвіду є високий рівень прозорості та довіри до ринкових учасників, що сприяє залученню інвестицій та розвитку фінансової системи країни. Крім того, успішний досвід зарубіжних країн показує, що ефективна регуляторна політика та надійна система нагляду є ключовими складовими для сталого розвитку фондового ринку. Процеси глобалізації та інтеграції також впливають на формування фондових ринків, зміцнюючи їх зв'язки зі світовими фінансовими ринками та сприяючи розширенню можливостей для інвестування та розвитку нових фінансових інструментів.

2. Зазначено, що розвиток фондового ринку України вимагає комплексного підходу, що включає удосконалення регуляторної бази, покращення інвестиційного клімату, залучення іноземних інвесторів, розвиток ринкової інфраструктури, підвищення фінансової грамотності та впровадження нових технологій. Реалізація цих заходів дозволить створити

конкурентоспроможний, прозорий та ефективний фондовий ринок, який стане важливим інструментом економічного зростання та інтеграції України до глобальної фінансової системи.

ВИСНОВКИ

1. Узагальнюючи вище описане, зазначено, що фондовий ринок можна вважати одним із ключових структурних елементів фінансового ринку, який має вагомe значення для економіки абсолютно будь-якої країни. Завдяки йому стає можливим забезпечити спроможність залучення інвестицій та розширення джерельної бази формування додаткового капіталу підприємствами, та окрім цього, забезпечення здатності інвесторів нарощувати власні фінансові активи. До того ж, фондовий ринок є значимим інструментом для здійснення диверсифікації портфелю інвестицій, завдяки якій є можливість мінімізувати ризики та підвищити потенційну прибутковість.

2. Обґрунтовано, що існуючий інститут фондового ринку, з його учасниками, структурою та інструментами не виник миттєво, якщо розглядати історію його функціонування, то доцільно відмітити її довго тривалість, яка бере початок зі створення Одеської фондової біржі у 1796 р. Що стосується розбудови більш сучасної моделі, то починаючи з 90-х українська влада намагалася втілити модель централізованого фондового ринку, сутність якої полягає в тому, що має місце лише одна – національна фондова біржа, і саме її було створено у 1991 р. Перші торги, здійснені на УФБ мали місце 6 лютого 1992 р., а вже в грудні 1993 р. відбулися і перші електронні торги. Окрім цього, 1992 р. став роком заснування Української міжбанківської валютної біржі, яка до 1995–1997 рр. посіла місце головного біржовим майданчиком, а також і найбільшої розрахунково-клірингової установи.

3. Встановлено, що на заваді розвитку фондового ринку стали події 24.02.2022 р., а саме повномасштабне вторгнення РФ на територію нашої країни, наслідком якого є окупація значної території та руйнування інфраструктури. Наприклад, впродовж січня-грудня 2022 р. НКЦПФР було зареєстровано лише 20 випусків акцій, порівняно з 86, які мали місце у 2021 р. при тому, що продовж березня, квітня, травня та серпня взагалі не було

випусків. Щодо кількості випусків, то в 2023 р. ситуація трохи покращилася і вона зростає до 30 на суму 9151,7 млн. грн., що в 4,7 рази менше ніж у довоєнний 2021 р. та на 25896,6 млн. грн. менше ніж у 2022 р.

4. Проаналізовано діяльність Акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк», який реалізує свою діяльність у відповідності до ліцензії НБУ, отриману у березні 1992 р. та з 1996 р. здійснює операції на фондовому ринку України. Зазначимо, що станом на 30.09.2023 р. у банку є 8 філій та 1199 функціонуючих відділень на території України, а також філію на Кіпрі (при цьому, 31.12.2022 р. діяло 1200 функціональних відділень).

5. Встановлено, що для подальшого розвитку функціонування фондових бірж, було розглянуто зарубіжний досвід Німеччини, Франції та Польщі. Та зазначено, що для успішного розвитку фондового ринку найоптимальніше мати чітко функціонуючі інституції, що забезпечують ефективне операційне функціонування, та обмежене втручання держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арич М. І., Дем'яненко І. В. Сучасний стан, ризики та перспективи торгівлі цінними паперами в Україні. Наукові праці НУХТ. 2022. Том 28. № 3. С. 32-43.
2. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Блащук-Девяткіна Н. З., Петик Л. О. Банківська система: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
3. Мороз А. М., Савлук М. І., Пуховкіна М. Ф. Банківські операції: підручник. Київ: КНЕУ. 2018. 608 с.
4. Демчук Н. І., Довгаль О. В., Владика Ю. П. Банківські операції навчальний посібник. Дніпро: Пороги. 2017. 461 с.
5. Босак А. О., Дойнік Ю. В. Фондовий ринок України: перспективи розвитку і світовий досвід державного регулювання. URL.: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/nov/25547/nzmed-290-303.pdf>
6. Варцаба В. І., Заславська О. І. Сучасне банківництво: теорія і практика: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла». 2018. 364 с.
7. Ганзюк С. М. Фінансовий ринок: конспект лекцій. Кам'янське: ДДТУ. 2022. 64 с.
8. Гатаулліна Е. І. Проблематика розвитку фінансового ринку України. Економіка та суспільство. №. 2023. URL.: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2380>
9. Господарський кодекс України № 436-IV 16 січня 2003 року, в редакції від 08.03.2024 р. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#top>
10. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року №2121-III. Редакція від 29.12.2022. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#top>

11. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 959-XII від 16.04.1991 р., редакція від 31.12.2023 р. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#top>
12. Закон України «Про товарні біржі» 1956-XII від 10 грудня 1991 року в редакція від 27.07.2023. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#top>
13. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» № 3480-IV від 23 лютого 2006 року в редакції від 08.03.2024 р.. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/print1491296480899025#top>
14. Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» № 1068-XIV від 21 вересня 1999 року, в редакції від 31.12.2023 р. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14#top>
15. Ілон Завальнюк. Фондовий ринок України: історія розвитку та роль фінтеху. 2021. URL: <https://ua.news/ua/fintech-in-ukraine-30/fondovyj-rynok-ukrainy-istoriya-razvitiya-i-rol-finteha>
16. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня-грудня 2023 рр. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>
17. Копилюк О. І., Музичка О. М. Банківські операції. Центр навчальної літератури. 2020. 536 с.
18. Кужелев М. О., Стабіас С. М. Пріоритети розвитку ринку корпоративних цінних паперів в Україні: монографія. Київ : Центр учбової літератури. 2020. 176 с.
19. Максютенко І. Є. Державне регулювання діяльності бірж в Україні. URL: https://kvpubd.kiev.ua/wp-content/uploads/2022/08/bd_9_10_1309.pdf
20. Мацьків Р. Т., Фультинська Н. Ф. Діяльність фондових бірж в Україні на сучасному етапі. Інфраструктура ринку. 2019. № 31. С. 663-669.
21. Миколишин М.М. Механізм емісійної діяльності банків України. Глобальні та національні проблеми економіки. №5. 2015. С. 905-909.

22. Національний банк України «Дані наглядової статистики: згруповані балансові залишки банків України». URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Aggregation_new.zip

23. Недільська Л. В., Куровська Н. О., Куровський О. Є. Особливості капіталізації ринку цінних паперів в Україні. Бізнес Інформ . 2023. № 1. С. 145-151. URL: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001393057>

24. Окрема фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» разом зі звітом незалежного аудитора на 31 грудня 2021 р.

25. Окрема фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» разом зі звітом незалежного аудитора на 31 грудня 2022 р.

26. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua>

27. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України. URL: <https://www.ssc.gov.ua/>

28. Пілявоз Т. М., Глущенко Л. Д., Коваль Н. О. Сучасний стан ринку корпоративних цінних паперів в Україні. Економіка та суспільство. №51. 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/index>

29. Постанова Кабінету Міністрів України «Про активізацію діяльності біржового ринку продукції агропромислового комплексу та необхідних для його потреб матеріально-технічних ресурсів» від 19.10.1999 р. в редакції від 01.12.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-99-%D0%BF>

30. Положення «Про функціонування фондових бірж» № 1688 від 22.11.2012 р. в редакції від 05.03.2021 р. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2082-12#Text>

31. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=4

32. Танклевська Н. С., Ярмоленко В. В. Сучасний стан та проблеми функціонування фондового ринку в Україні. Ефективна економіка. 2021. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9040>

33. Татарин Н. Б., Бундз Н. Б., Кравчук А. С. Фондовий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. Молодий вчений. 2021. №3. С. 379-383.
34. Татарин Н. Б., Олійник О. І. Фондовий ринок як один із елементів фінансового ринку: історія та його сучасний стан в Україні. «Молодий 128 вчений». № 3 (115). 2023. С. 128-133.
35. Тимошенко О. В., Гудима Л. О. Ефективний розвиток національного ринку цінних паперів як імператив економічного зростання України. БізнесІнформ. № 3. 2020. С. 293-298.
36. Тимошенко Н.М. Стратегічні напрями розвитку фондового ринку України. Економіка та суспільство. Випуск№ 53. 2023.
37. Третьякова О. В., Харабара В. М., Грешко Р. І. Фондовий ринок України: особливості функціонування в сучасних умовах. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 103-107
38. Цивільний кодекс України № 435-IV 16 січня 2003 року, в редакції від 08.03.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#top>
39. Чепульченко Т. О., Монаршук А. О. Правове регулювання фондового ринку в Україні: проблематика та перспективи розвитку. Право і суспільство. 2020. № 2. Ч. 2. С. 276-282
40. Шарова С. В. Проблеми ринку корпоративних цінних паперів як ефективного інструменту залучення фінансових ресурсів. Управління змінами та інновації. 2021. № 1. С. 76–80.
41. Шуба О. А. Особливості інтеграції фондового ринку України у світовий фондовий ринок. БізнесІнформ. № 4. 2021. С. 183-189.
42. Ярошевська О.В. Похідні цінні папери в системі формування капіталу і управління ризиками суб'єктів господарювання. Наукове фахове видання з питань економіки «Агросвіт». 2020. № 11. С. 75-82.
43. Чопенко А. Фондовий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. Фінансове забезпечення економіки : матеріали VII

науково-практичної студентської конференції, 30 травня 2024 р., Житомир: Поліський університет. 2024. С. 17-19.

44.Чопенко А. Становлення фондового ринку України. Молодь в сучасній науці: погляд у майбутнє : матеріали всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти за міжнародною участю, 18 квітня 2024 р., м. Хмельницький, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. 2024.

45.Куровська Н. О., Пшенишна К. В. Перспективи залучення іноземних інвестицій в український бізнес. Бізнес Інформ. 2023. № 12. с. 89-95.
URL: file:///C:/Users/%D0%9D%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%8F/Desktop/08062024/business-inform-2023-12_0-pages-89_95.pdf